

til Charles Orosz, som ved årtusenskiftet framførte same kritikken – samtidig som den vitenskaplege prosessen brakte fram den første omfattande nukleotidsekvensen av menneskeleg arvestoff.

Immunologiens filosofi er i liten grad utdjupa tidlegare, og dette er eit viktig bidrag til å vise status og til å plassere immunologien i perspektiv. Det blir relatert til klassiske filosofar som Immanuel Kant og Georg W.F. Hegel, vitkapsfilosofar som Charles S. Peirce, Karl Popper og Thomas Kuhn og evolusjonsbiologar som John Maynard Smith, Ernst W. Mayr, Richard Dawkins og Stephen Jay Gould.

På same tid som dette er ei stimulerande vitkapsfilosofisk innføring gir ho også innblikk i ein viss kontrovers mellom dei vitkapsfolk som gjer oppdagingane og dei som vil tolke og forklare den «eigentlege» samanhengen. Ulvestad demonstrerer korleis metodologiske og konseptuelle avklaringsringar kan vise samanhengane mellom molekyl, celler, organismar og økosystem, samanhengar som no også er mål for det nye vitkapsfeltet systembiologi.

Defending life er eit gjennomarbeidd verk. Det reflekterer seg også i den systematisk oppbygde strukturen. Dei fem kapitla er alle tredelte, likeins er alle underkapittel tredelte. Det engelske språket til Ulvestad er rikt, presist og nyansert. Ei bok er framleis beste medium for refleksjon. Denne formidlar svært innsiktsfull refleksjon frå forfattaren – på same tid er stoffet gjort tilgjengeleg på ein måte som lar lesaren vere med på desse refleksjonane.

Karl-Henning Kalland
Gades Institutt
Universitetet i Bergen

Norsk botanikk

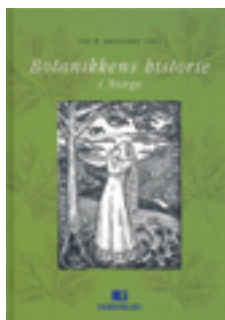
Jørgensen PM, red.

Botanikkens historie i Norge

396 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2007.

Pris NOK 428

ISBN 978-82-450-0499-1

Dette er et praktverk om botanikkens historie i Norge. Ifølge vaskeseddelen bygger det på mange års gransking av kilder som skriver seg fra de første spor etter våre forfedre og frem til 1964.

Hvorfor man har valgt å stoppe fremstillingen nettopp i 1964, er ikke klart. Redaktøren skriver at det da var 150 år siden vi fikk vårt første profesorat i faget, og at Rolf Nordhagen, som

ble foretatt etterpå. Selv om han ikke fikk eksamen, ble han gitt mulighet til å virke som lege med tittelen exam.med. Dette trivdes han ikke med og tok opp botanikken.

Redaktør Per M. Jørgensen er professor i botanisk systematikk ved Universitetet i Bergen. Sammen med en redaksjonskomité på fem personer og ytterligere seks bidragsytere har han skrevet en fascinerende og godt dokumentert historie. Den er svært rikt illustrert, figurlisten omfatter over 400 numre, mange av dem i farger. Det er imponerende hvilket bildemateriale man har klart å samle. Bakerst finnes lister over litteratur, planteslekter oppkalt etter nordmenn, personnavn og plantenavn, men ingen stikkordsliste. Det er i grunnen et savn, fordi innholdsfortegnelsen er temmelig knapp. Dessverre er ikke litteraturlisten komplett, visstnok av plasshensyn. Det vises i stedet til tidligere utgitte bibliografier. Jeg skulle ønske at man hadde utgitt den komplette listen på en nettside for boken. I et appendiks er det skrevet korte biografier om 31 ledende norske botanikere.

Botanikkens historie i Norge er beregnet på studenter på grunnleggende kurs i biologi og botanikk, men man trenger ikke være fagperson for å ha utbytte av den. «Botanikkinteresserte vil ha stor glede av boken,» står det på vaskeseddelen.

Også lest med medisinske briller er det mye å glede seg over. Fra gammelt av var botanikken nær knyttet til medisinstudiet. For eksempel militærlegen Ingjald Reichborn-Kjennerud (1865–1949) står i en særstilling når det gjelder medisinplanter. Selv om leger og apotekere har spilt en viktig rolle i utviklingen av faget, gjelder det visstnok ikke i Norge (1). Likevel er det ikke få leger som er omtalt her. Den første professor i faget i Norge, Christen Smith (1785–1816), var utdannet lege. Han døde dessverre i Afrika før han rakk å tiltre sitt embete. Smith var svært interessert i moser, men han rakk ikke å publisere noe om disse. På slutten av 1800-tallet kom det en sterk oppblomstring av mosestudier – bryologi. Den foregikk bemerkelsesverdig nok hovedsakelig blant en gruppe leger. Frantz Caspar Kiær (1835–93), Niels Wulfsberg (1847–88), Niels Bryhn (1854–1916) og Ingebrigt Hagen (1852–1917) var de fremste representantene for disse «moselegene».

Her beskrives også andre fascinerende medisiner. En av dem var Johannes M. Norman (1823–1903), som gikk opp til medisinsk embetseksamen i 1847, men strøk fordi deler av besvarelsen var på norsk i stedet for på den obligatoriske latin. Dette ble en sak som vakte offentlig oppmerksomhet og ledet til at reglementet ble endret. Dette skal ha vært et av mange eksempler på Normans «rettlinjede» natur. Imidlertid benektet han selv senere at han gjorde det med vilje, men av tidsnød – noe som også er protokollert i granskingen som

ble foretatt etterpå. Selv om han ikke fikk eksamen, ble han gitt mulighet til å virke som lege med tittelen exam.med. Dette trivdes han ikke med og tok opp botanikken.

En annen spennende skikkelse er Frederik Chr. Schübeler (1815–92), som tok medisinsk embetseksamen i 1840. Han virket om lege i noen år, men trivdes ikke med dette. Han brøt over tvært etter å ha falt i unåde som militærlege, siden han ikke ville tiltre en stilling i Bergen. Han blir beskrevet som en ganske underlig person, sta og oppførende, men også flittig, dristig og original. Han ble professor i 1866 og er blitt kalt norsk hagebruks far.

En annen som omtales som «vanskelig», var Johan Wille (1858–1924) – den første som tok doktorgraden i botanikk. Han var ikke lege, og det er kostelig å lese Aftenpostens omtale av disputasen fra 1885: «Akten varede kun 1¹/₄ Time og var navnlig i Modsætning til de sidste medicinske Doktordisputatser af en meget fredelig Art.»

Erlend Hem

erlend.hem@medisin.uio.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Vetlesen V. Botanikkens historie i Norge. Anmeldelse av boken: Botanikkens historie i Norge. Apollon 2007; nr. 2: 49. www.apollon.uio.no/vis/art/2007_2/Artikler/bok-botanikk [3.9.2007].